

Hur man lagar en dörrkarm

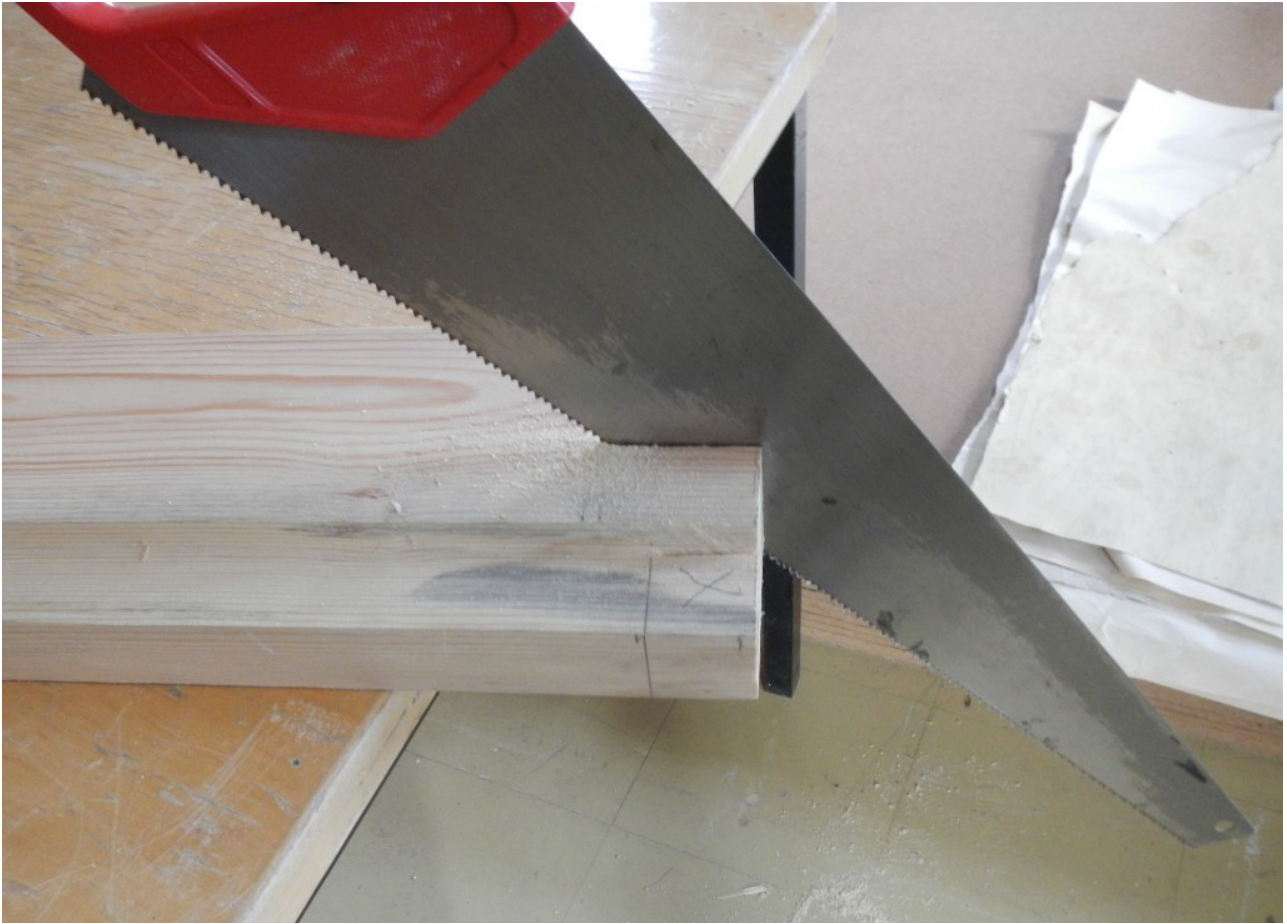
Då det duschrum som byggts i lärarens gamla arbetsrum skulle återställas i sin gamla skepnad (mer eller mindre) så behövde vi en ny dörr. Den borde förstås vara likadan som dörren på andra sidan rummet som vi hittade inne i väggen bakom skivor. Problemet var att den var ovanligt hög – hela 236 cm. Sådana dörrar är ovanliga. Men till sist hittade vi ensom ser likadan ut även om den är 223 cm och litet bredare än den andra dörren.

Men som vanligt så saknades dörrkarm. Det är ingen stor sak så det var bara att såga ur en fals (med elektrisk cirkelsåg) på två tallblankor som legat i många år i virkeslagret. De var bara 5 cm medan karmvirket förr var 6 cm tjockt men det går väl an.

Falsen hyvlades med skolans gamla men fina hyvlar även om det var litet problem för det fanns ingen falshyvel (sedan hittade jag en Stanley 78 på Tradera). Därefter skulle karmen tappas ihop. Det var ganska enkelt om man bara är noggrann och kommer ihåg att falsen skall vara längre.



För att man inte skall ta ur fel bit så markeras den bit som skall bort med ett kryss. Sedan är det bara att såga



och hugga ur mittbiten (biten i kanten kan sågas ur. Det går snabbt med ett vasst stämjärn. Den sida som kommer att synas bör vara litet längre än baksidan så det inte blir springa.





Sedan är det bara att sätt ihop hörnet och hoppas att man tagit ur på rätt ställen ... Tapparna bör göras alltför täta och så skär man bort litet där det behövs. Viktigast är att falsen för dörren blir på rätt ställe. De yttre kanterna på karmen kan efteråt lätt hyvlas så de passar ihop.

Samma sak upprepas fyra gånger. De gamla dörrkarmarna hade **tråssgårdar** (trösklar) som var intappade i karmen i motsats till moderna karmar. Märk väl att varje knut måste anpassas till dörren – det är ett stort misstag att mäta bredden och höjden bara på ett ställe. Vår dörr är till exempel 15 mm

smalare i nedre kanten ! Troligen är den avhuggen för att gå lätt. Det gör inget för knappast någon ser det men det är viktigt då man tillverkar karmen.



Det är bra att bygga karmen runt dörren för då kan man mäta noggrant (helst många gånger samma sak för säkerhets skull ...). Det tar litet tid men inte gick det så värst många timmar effektiv tid. På skoj surfade jag på nätet för att se vad en snickare skulle ta för att bygga en karm till en gammal dörr och man blev ju imponerad då ett pris var 11 000 kronor + moms (ca. 1200 euro + moms). Det är ju en halv månadslön ! Och det var minsann inte ens nära den tid det gick åt att bygga karmen. Visserligen tog det lång tid innan den blev färdig men det berodde mest på att jag inte jobbade med den annat än någon kväll.

Och så skall karmen ställas in. Det gör man gärna före gångjärnen skruvas fast. Det viktigaste är att den sida som får gångjärn sätts i vattenpass. De andra karmdelarna ställs in efter dörrbladet.



Först ställer man in sidan med gångjärn. Därefter lämpligen nedre delen och sedan resten. Man bör fästa karmens gångjärnssida förrän man skruvar fast gångjärnen. Sedan sätter man en lämplig tunn träbit under dörrskivan och märker ut precis var gångjärnen kommer. Dörrens gångjärn bör då vara färdigt fastskruvade. Ett knivmärke under dörrens gångjärn ger exakt placering för karmens gångjärn – en penna är för dålig.

Då gångjärnen är fastskruvade och dörrskivan upphängd kan man kila karmen i rätt läge. Märk väl att man bör sätta kilarna så nära hörnen som möjligt utan att de tar emot tapparna. Annars kröker de karmen. Absolut aldrig en kil mitt emellan hörnen.



Det ser ut att vara en springa i hörnet men det beror bara på att karmens yttersida är krusad, dvs. hyvlad i en gammal profil. Sedan gäller det att fästa karmen och i stockhus använde man sidojärn som gjorde rörelse uppåt och nedåt i

stockväggen möjlig.



Bilden är från fönstrens infästning på gamla folkskolan (år 1899). Ifråga om dörren så är den inte direkt fäst i stockväggen eftersom stockväggen sågades upp vid ombyggnaden på 80-talet så möjligtvis skruvar jag fast karmen i stället. Det är inte vackert men man får bort den enklare än om den är spikad. Karmskruv använder jag inte och inte heller plastproppar som gulnar och ser allmän äckliga ut.

Det som ännu saknas är lämpligt dörrhandtag (lås och nyckel finns). Handtaget borde vara rakt (kantigt eller runt). Inte böjt. Sådana finns att köpa men hittar man ett gammalt så är det förstås mer äkta.